

DOSKONAŁY (651) *ai*

Pierwsze o oraz a jasne (w tym w a 12 r. błędne znakowanie); -kon- (61), -kón- (3); -kón- Strum; -kon- : -kón- OrzQuin (2 : 1), Oczko (3 : 1).

comp i sup (81 + 12) -doskonalszy; sup nã- (9), nãj- (3); nã- PatKaz III, WróbŻółtGlab, KuczbKat (2), RejPosWstaw, SkarKaz, LatHar, WujNT, SarnStat; nãj- GornDworz, StryjKron, CzechEp; nã- (7), n(a)- (2).

sg m N doskonały, doskonalszy, nãdoskonalszy (103). ◇ G doskonałego, doskonalszego (25); -ého (2), -(e)go (23). ◇ D doskonałému, doskonalszému (9); -ému (2), -(e)mu (8). ◇ A doskonały, doskonalszy (26), doskonałego (24); -ého (1), -(e)go (23). ◇ I doskonałym, doskonalszym (59), doskonałem (4); -em MurzNT (2), SkarJedn; -ym : -em BibRadz (2 : 1); -em : -em MurzNT (1 : 1), -(e)m (2). ◇ L doskonałym (1). ◇ V doskonały (2). ◇ f N doskonała, doskonalszą, nãdoskonalszą (51), doskonała (2), doskonał(a), doskonalsz(a) (13); (attrib) -ã (36); (praed) -ã (15), -a (2); -a BudBib; -ã : -a SkarŻyw (1 : 1). ◇ G doskonał(e)j, doskonalsz(e)j (33), doskonałé (1) OpecŻyw. ◇ D doskonałszéj (1). ◇ A doskonałą, doskonalszą, nãdoskonalszą (26). ◇ I doskonałą, nãdoskonalszą (12). ◇ L doskonał(e)j (3). ◇ V doskonała (2). ◇ n N doskonałe, doskonalszé (38); -é (5), -(e) (33). ◇ G doskonałego, doskonalszego (23); -ého (3), -(e)go (20). ◇ D doskonałému, doskonalszému, nãdoskonalszému (8); -ému (1), -(e)mu (7). ◇ A doskonałé, doskonalszé (23); -é (2), -(e) (21). ◇ I doskonałym (9), doskonałem (2) MurzHist, BibRadz; -em (1), -(e)m (1). ◇ L doskonałym (5), doskonał(e)m (1); -ym : -(e)m. BibRadz (1 : 1). ◇ pl N m pers doskonali, doskonalszy (28). subst doskonałé, doskonalszé (25); -é (3), -(e) (22). ◇ G doskonałych, doskonalszych (34). ◇ D doskonałym (6). ◇ A m pers doskonał(e), doskonalsz(e) (9). subst doskonał(e), doskonalsz(e) (15). ◇ I m doskonałymi, doskonalszymi (17), doskonał(e)mi (5) RejKup (2), Leop (3). f doskonałymi (1). ◇ L doskonałych, doskonalszych (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Mający wszelkie zalety, nieskazitelny, wolny od błędów i uchybień, bardzo dobry, znakomity, wyśmienity, wzorowy, świetny, wybitny, wyborny, pierwszorzędny; wydoskonálny, biegły w swojej umiejętności; perfectus Mącz, Calep, Cn; (omnibus numeris) absolutus, consummatus, rotundus, qui omnes (virtutis) numeros (in se) habet a. continet a. implet a. perdidicit Mącz, Cn; artificiosus Calag, Cn; graphicus Calep, Cn; integer Mącz; accuratus, acutulus, affaber, ambitiosus, amussitatus, argutulus, argutus, artifex, artis plenus, consummabilis, daedalus, elaboratus, elegans, emunctae naris homo, exactus, excuratus, expletus omnibus suis numeris a. partibus, exquisitus, faber, industrius, ingeniosus, laboratus, lepidus, limatus, morosus, cui omnia ingenia sunt, operosus, quaesitissimus, scitus, scrupulosus, singularis, qui venit ad summum, teres, ad unguem factus Cn (523) : HistAl 15; Bo to yeft dołkonále/ czemu áni przydáć áni vyáć nic nyemože. KromRozm II fv, f2; Dołkonáley piękności ia iestem [Perfecti decoris ego sum] Leop Ez 27/3; Dołkonáłą [!] wielmożnością oblokł go [induit cum consummatione gloriationis] BibRadz Eccli 45/9; złorzeczóná zyemiá w vczyńku twoim [...] nie da tobie owocu dołkonálego BielKron 2; Odpráwiono ie [posły polskie] drugi raz do Komifarzow Papielskich po dołkonálíze fwiádectwo. BielKron 362v, 6; KwiatKsiqż Dv, E2v; Mens casta et integra, powściągłiwy y doskonały vmysł Mącz 40c; Habet omnes numeros, Yeft doskonały. Mącz 151a,*

197d, 203d, 358d, 401a, 432a [2 r.], 472d; *OrzQuin* H3, N3; Abowiem kiedy człowiek ma przyść w dołkonáły nałog/ á cznoth vzywánie/ máło mu ná fámym przyrodzeniu *GórnDworz* Ff3; áczkolwiek niewiem czemu by kto tym przezwiłkiem dworzánin dołkonáły/ gárdzić miał *GórnDworz* Kk4v, I2v [5 r.], M2 [2 r.], N3v, X7, Hh4 [2 r.] (33); *RejPos* 170; Rozłádzze teraz łobie/ móželi to być takowy przekład dołkonáły/ álbo nie. *BudBib* b2, c4, *Sap* 9/6; *BudNT przedm* d2, *Luc* 6/40; A poniewáz żadna łztuká/ ták dołkonála [*nihil unquam tam perfectum*]/ od żadnego Miłtrzá niewyłzłá/ żeby do niey czego potomni álbo nie przydáli/ [...] Y to nas ábo kogokolwiek odłtráfzác niema *ModrzBaz* 1, 26, 57v [2 r.]; Wizerunk widomégo światá niewidomy iest nád przežroczyftémi niebiefkimi domy: Gdzie formy dołkonále włzytkich rzeczy wiłzą *KochBr* 151; *ActReg* 63; *Graphicus homo* – Człowiek zewłziftkime [!] godny, dołkonáły. *Calep* 463a, 965b; *GostGospSieb* +4v; *WujNT Luc* 6/40; *SarnStat* 667.

doskonały w czym (18): *PatKaz III* 117v; Boś w vrodzye dobrze dołkonáły *BielKom* F4; *BielKron* 455v; Też gdy drugich tego czegołmy fię łami nauczylí vczemy/ tedy łami wtymże dołkonálzý bywamy. *KwiatKsiąž* L2v; *GórnDworz* D5v, Ee2, Kk3; Lecž ono co niektorzi mowiá/ że zwierzchny Pan wolny iest od praw/ zda fię że to rozumieią o Pánu/ ktoryby był we włzem dołkonáły [*ad perfectum et numeris omnibus absolutum principem respexisse videntur*] *ModrzBaz* 100v, 8v; *Oczko* A2v. Cf »dołkonáły w nauce«.

W charakterystycznych połączeniach: doskonały (-a, -e) *dworzanin* (12), *forma*, *krol*, *krolestwo*, *mądrość* (4), *mistrzini*, *mowa*, *mowienie* (2), *nałog*, *natura*, *nauka* (2), *owoc* (2), *pięknóść*, *przekład*, *przyjaźń* (2), *robotá*, *rzeczpospolita*, *świadectwo*, *umysł*, *wielmožność*, *wymowca*; *dobrze dołkonáły* (2), *(nie)prawie* (9).

Przysłowia: A Hiłtoria iż iest naydołkonálzą Miłtrzinią/ náuczycielką/ zwierciádem/ żywym wyobraženim *StryjKron* A.

iáko połpolicie mowiá: iedno piłanie/ dołkonálego piłárzá nie vczyni. *LatHar* 665.

Zwrot: »dołkonáłym (u)czynić; dołkonále czynienie« [*szyk zmienny*] (7; 1): iż [*dworzanin*] przyzedłzy do łat/ ktore rozłádek ludzki ołtrzą/ y dołkonálzý czyniá/ [...] lepiej tego náuczyc páná/ niż drugi móže. *GórnDworz* Kk4, H5, Kk, Kk2; ácz gdzie co czynić kažę á dołkonále czynienie przepiłuię [*illam operum perfectionem praescripsi*]/ wiem dobrze/ że y łam dáleko od tákicy dołkonáłości iestem. *ModrzBaz* 2, 8v; *GórnRozm* Gv; *LatHar* 665.

Wyrażenia: »dołkonála cnota; dołkonáły w cnotach« (3; 1): thák záfię powłcięgliwość iest nie práwie dołkonála cznotá/ bo też ma w łobie y to/ y owo žádzey. *GórnDworz* Ff5; then Dworzánin/ kthory páná dołkonáłym w cnotach vczynić ma/ łam dołkonálzým niż on/ bez wátpienia być mułi *GórnDworz* Kk, Ff6; Bo Krolewłka možność łácno fię obráca w tyráńłtwo/ niebędzieli poruczóná człowiekowi dołkonáleý cnoty [*nisi viro perfectae virtutis committatur*]. *ModrzBaz* 75v.

»máž dołkonáły« (2): Máž dołkonáły/ nietylko zbroiá/ ále y Státuty ma bydž vzbroyony [*virumque integrum ... non modo armorum fortitudine esse decoratum JanStat* 145]. *SarnStat* 49; *GostCast* 42.

»dołkonáły miłtrž« (2): Bo y to ná dołkonálego miłtrzá zależy/ nye włsyłtkyego rázem vczynić *KromRozm II* f2; *GórnDworz* N2v.

»doskonały w nauce, w naukach« [szyk 4 : 4) (5 : 3): *WróbŻolt* E6v; Był thento lekarz Alexandrow iefzcze młodzieniec/ á we wšytkiey náuce lekarskiey dobrze doskonały *HistAl* E2v; *BielKron* 263; *Mqcz* 343a; *BudBib* I 289 *marg*, *Iob* 37/16; *SkarJedn* 360; Miŧrowny. Vmieiętny/ et w Náuce doskonały. *Artificiosus. Calag* 320b.

»doskonały rozum« (5): Niemoże prawie dołkonałego rozu(mu być kto) fie w czyŧtoŧci nie zachowawa. *BielŻyw* 97; *BielKron* 187v, 400v; Piżecię tego twego podobánia/ nie máią kierować zmyŧły twoie/ lécz dołkonały rozum *GórnRozm* B3; *LatHar* 130.

Szeregi: »doskonały i dostateczny« (1): Gdyz tedy nauka y vmieiętnoŧć duŧzę człowieczą czyni dołkonałą y doŧtateczną. *GlabGad* A4v.

»godny i doskonały« (1): á to dla Ebreyfkie⁸⁰ ięzyká/ bez ktorego wtey mierze nielza nic godnego y dołkonałego wczynić. *BudBib* bv.

»jasny i doskonały« (1): Enuntiatum, Oratio perfecta, Mowa iańną a doskonała ktorą nieco zbią albo twierdzij. *Calep* 364b.

»porządny i doskonały« (1): iáko życząc tego/ iżby kto vczéńŧzy y vmieiętnieyŧzy/ [...] ták to do fercá przypuŧcił/ iżby co w téy máteryéy/ y porządnieyŧzego y dołkónálŧzego wydał/ w náŧzym ięzyku *Strum* A4.

»stateczny i doskonały« (1): Bo kthora rzecz nie będzie ŧłuŧzną ráđą y roŧtropnym rozmyŧłem rozważona/ trudno kiedi ma być y ŧtáteczna y dołkonała. *RejZwierc* 162v.

»nieszczyry ani doskonały« (1): że y przekład/ gdy iy nie zárázem z onego ięzyká czynią/ w ktorem one kŧięgi nápiŧano/ ale przez drugi ięzyk bywa przepuŧzczán/ niemoże być ŧczyry ani dołkonały. *BudBib* b2.

»wielki i doskonały« (1): A Miŧrz y Zakon wŧzytkę nawięŧszą y nadołkónálŧszą pilnoŧć wczyni [*omnem exactam et extremam diligentiam faciet JanStat* 856]: áby Miŧrz Niemiecki w roku więŧszą pieczęć ŧwą téy zgodzie wiecznéy záuwiŧł. *SarnStat* 1079.

»wyprawny a doskonały« (1): tákci teŧ by záuwždy miáło być mowienie wypráwne á dołkónále [*si semper exactus sit sermo*]/ nie byłoby wdzięczne. *Leop 2.Mach* 15/40.

»wielki, trwały i doskonały« (1): Co rozumieć mamy o Niebie/ kthóre więŧŧze/ trwálŧzé/ y dołkónálŧzé iefť? *Oczko* 4v.

W przeni (1) :

Wyrażenie: »doskonałego serca mąż« (1): *Almerykus* ŧzoŧty krol Ierozolimŧki/ brát Bálduinow/ ŧtały á dołkonałego fercá mąż. *BielKron* 178v.

Szeregi »stały a doskonałego serca« (1): *BielKron* 178v *cf Wyrażenie*.

a. *W sensie religijnym* (393) :

α. *Bez grzechu, niewinny, pelen łask i cnót, ŧwięty, prawy* (o Bogu i człowieku dążącym do Boga); *consummatus, perfectus Vulg, PolAnt* (169) : *PatKaz II* 58v [3 r.]; *PatKaz III* 131, 135v; Skądże Czarczie to ŧmiałoŧcz máŧ Iż ŧyę y natakye targaŧ Ktorzy od Boga wybraniŧ Dołkónálemi przezwanij *RejKup* z5v; Iefli chcelz być dołkónálem [*Si vis perfectus esse PolAnt Matth* 19/21] idź przedái co máŧz *MurzNT* 91 [*przekład tego samego tekstu PatKaz III, WujJud, WujNT* 79, 81], 108v; *KromRozm II* f, i4v; *KrowObr* 60, 216; koŧde piŧmo od Bogá náthnionie/pożyteczne iefť [...] ku ćwiczeniu

śprawiedliwości/ aby człowiek był doskonały [Vt perfectus sit Dei homo] Leop 2.Tim 3/17 [przekład tego samego tekstu KromRozm II i4v, CzechEp 120, NiemObr 74, WujNT], Philipp 3/12, 15; Iam iest Bog wżechmogący/ żyw wedle woley mey/ a bądź mi doskonałym [et esto perfectus], BibRadz Gen 17/1; Ile nas tedy iest doskonałych/ to rozumiemy [Quotquot ergo perfecti] BibRadz Philipp 3/15 [przekład tego samego tekstu Leop, WujJudConf 141, WujNT], 12, I 110v marg [2 r.], Matth 5/48 [2 r.]; GrzegRóżn I4v; SarnUzn C; RejPos 76; BiałKat 91; GrzegŚm 61; KuczbKat 40 [2 r.]; WujJud 143v; WujJudConf 23v [2 r.], 141; Noe mąż śprawiedliwy doskonały był w wiekach śwych [perfectus fuit in generationibus suis] BudBib Gen 6/9, Ps 17/22[24], 36/18, 38[37]; Bądźcie przeto wy doskonali/ iako Ociec wąż ktory wniebieśiech/ doskonały iest [Estote ergo vos perfecti sicut Pater vester ... perfectus est]. BudNT Matth 5/48 [przekład tego samego tekstu BibRadz, WujNT Matth 5/49[48], 375]; CzechRozm 75, 194; SkarJedn 236, 282; Bo wiele ich y ná poły doskonałych/ ktorzy w tym fię do końcá zwyciężyć nie mogą/ aby o ludzkie o sobie dobrze [!] rozumienie dbać nieco niemieli. SkarŻyw 108, 2, 51 [2 r.], 55, 208, [236] (10); CzechEp 120, 249, 254 [2 r.]; NiemObr 35, 46, 74, 88, 116 [2 r.], 137; LatHar 50, 340 [2 r.], 374 [2 r.]; To życie śpołeczne nie obowiązueć wżytkich Chrześcijánow [...] Bo o tym nie máż żadnego Pánkiego rozkazánia/ ale tylko rádá daná tym/ ktorzy chcą być doskonali WujNT [405]; że ty ktore krzczą w kościele/ do Biskupow przywodzą/ a przez ich modlitwę y ręki wkładánie Duchá S. doftáią y znákiem Pánkim bywáią doskonali. WujNT 429; A powiedamy mądrość miedzy doskonałymi [Sapientiam autem loquimur inter perfectos] WujNT 1.Cor 2/5[6], s. 81, 129, 375 [2 r.], 552, 580 (21); SiebRozmyśl L3v, [M2].

doskonały w czym (20): KromRozm II t2v; LubPs Hv; BibRadz I *4, 323v marg; RejAp 42v; RejPos 89v; GrzegŚm [A4]; Oczko 2v; ale ślucháćlimię będziefz/ w boiázni y w ślufzbie Bożey doskonałym zoftániefz SkarŻyw 35, 119; LatHar 325; a kto fię boi; nie iest doskonały w miłości [non est perfectus in charitate]. WujNT 1.Ioann 4/18, 1.Cor 1/10, Eph 6/13, s. 694, Col 4/12, Hebr 13/21, Zzzzz4v. Cf »w cnocie doskonały«.

W charakterystycznych połączeniach: doskonały Bog (8), Chrystus, przełożony, sędzia, śługa (boży), świadek, zbawiciel.

Zwrot: »doskonałym (u)czynić, uczyniony«; aptare, consummare, perficere, perfectum facere Vulg, PolAnt [szyk zmienny] (16 : 1): Abowiem iednąż offiárą/ doskonałemi vczynił [consummavit] ná Wieki the kthore poświęcił. Leop Hebr 10/14 [przekład tego samego tekstu WujNT], 2/10, 1.Petr 5/10; BibRadz I *4; RejPos 89v, 348v; CzechRozm 94v; SkarŻyw 2; GrabowSet P4v; Przez iedną śmierć Páná Chriftofową iestefmy poświęceni/ y owśzem y doskonałymi vczynieni WujNT 773, Hebr 2/10, 9/9, 10/1, 14, s. 773, Hebr 13/21; Boy fię Páná Bogá/ a przykazánie iego záchoway/ a to iest co czyni człowieká doskonałego. WysKaz 48.

Wyrażenia: »doskonały przed (Panem) Bogiem« (2); WujJud 113; Znać ifz ten człowiek [św. Józef] był przez przygány/ a iako piśmo mowi/ doskonały przed Bogiem SkarŻyw 241.

»doskonały w Chrystusie Jezusie« (3); NiemObr 87, 88; abyśmy wyftáwili káždego człowieká doskonałym w Chriftuśie Iefuśie [ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu] WujNT Col 1/28 [przekład tego samego tekstu NiemObr].

»doskonały (-a) chrześcijanin, chrześcijanka« (1; 1): *PatKaz III* 136v; Apostołowie y inni dołkonáli Chrześcijáni/ ktorzy wżytko dla Páná Chriřtułá opuścili/ będą w dzień ładny świát z Chriřtułem ładzić. *WujNT* 591.

»w cnocie doskonały« (2): *ModrzBaz* 9v; Ten Noe/ mowi piřmo S. był łprawiedliwy człek y wcnocie dołkonály *SkarŻyw* 269.

»duch doskonały« (4): Aleście przyřzli [...] do Bogá łędźiego wżyřhkich/ y do duchow łprawiedliwych y dołkonálych [*et spiritus iustorum perfectorum*]. *BibRadz Hebr* 12/23 [*przekład iego samego tekstu* (3)]; *WujNT Hebr* 12/23; *SkarKaz* 634a, 663b.

»lud doskonały« (4): *MurzNT Luc* 1/17; aby zgořhował Pánu lud dołkonály [*parare Domino plebem perfectam*]. *Leop Luc* 1/17 [*przekład tego samego tekstu Murz NT, WujNT*]; *GrabowSet* P3v; *WujNT Luc* 1/17.

»mąż doskonały« [*szyk 4 : 2*] (6): *Leop Iac* 3/2; *BibRadz Gen* 6/9; *HistRzym* 97v; *KuczbKat* 335; *BudNT Iac* 3/2; Ieřli kto w mowie nie vpada: ten ieřt mąż dołkonály [*hic perfectus est vir*]. *WujNT Iac* 3/2 [*przekład tego samego tekstu Leop, KuczbKat, BudNT*].

»doskonały mistrz« (3): A yeřli Kryřtus co zbyřnyego á nyepotrzebnego vczył/ tedyby nye był dołkonálym miřtrzem *KromRozm II* f, f2; *SkarKaz* 275a.

teol. »sam w sobie doskonały« (1): ábowiem on [*Bóg*] łam w łobie był dołkonálem we wżyřtkiem *BibRadz* 323v *marg.*

Szeregi: »dostateczny i doskonały« (1): A teřz Kryřtus ieřt thák dořtátetřny y dołkonály Iednatř y przyřzyńcá *KrowObr* 213.

»doskonały i peřny« (1): ábyřcie łtali dołkonálymi y peřnymi [*perfecti et pleni*] we wřzelákiey woli Bořey. *WujNT Col* 4/12.

»doskonały i peřny« (1): á [*msza*] was káplany z wáľzą offiářą dołkonáľze y peřnieyľze być okázuie. *KrowObr* 189v.

»prawdziwy i doskonały« (1): Abowiem łam tylko Pan Bog ieřt prawdziwy łędźia y dołkonály/ o rzeczách niebieřkich zbáwiennych. *WujJudConf* 38v.

»prawy, doskonały« (1): Bo tym łámym Bog nie byłby práwym dołkonály^m Bogiem: by mu kiedy co przybywáć miáło czego pierwey nie miáł. *SkarKaz* 485a.

»przebrany albo teřz doskonały« (1): Czoř ty [*mnichu*] zowieř przebranemi Albo teřz dołkonálemi Podobno ty czo mnie ćzalie Zawřdy łluřa dołkonálie *RejKup* z6.

»sprawiedliwy, (i) doskonały« = *iustus, perfectus Vulg* [*szyk 7 : 3*] (10): Noe ieřt náleźion dołkonály y łprawiedliwy *Leop AAA2* [*przekład tego samego tekstu Leop BBB3, BudBib*], *BBB3*; *BibRadz Gen* 6/9, *Hebr* 12/23; *BielKron* 4v; *BudBib Eccli* 44/17; *SkarŻyw* 269; *WujNT Hebr* 12/23; *SkarKaz* 634a, 663b.

»sprawny albo doskonały« (1): aby zgotowáł panu lud przyřřadzony [*plebem expeditam (marg) perfectam (-)*] (*marg*) łprawny albo dołkonály (-). *MurzNT Luc* 1/17.

»řwiátobliwy i doskonały« (2): Šłuřznieby řwiátobliwřzy y dołkonáľzy [*ludzie w zakonach*] być mieli/ niř łudźie pořpolicie łprawámi řwiátá tego nářbyt zábáwieni *WujJud* 145v; *WujJudConf* 145v.

»święty, (i, a) doskonały« (3): *RejZwierc* 174v; Nád to Páweł ś. chce mieć Diákony máło nie także święte y dołkonále/ iáko y Bifikupy. *WujNT* 419, 81.

»doskonały i krom zmazy« (1): dołkonáłym będziefz/ y krom zmázy z Pánem Bogiem twoim [*Perfectus eris et absque macula cum Domino Deo tuo*]. *Leop Deut* 18/13.

»zupełny i doskonały« = *perfectus et integer* *Vulg* [szyk 2 : 1] (3): Syn Boży Syn nieurodzóného/ zupełny y dołkonáły/ od zupełného y dołkonáłego *BiałKat* b2v; *WujNT Iac* 1/4.

»doskonały i cały, niwczym niedostateczny« (1): ábyście byli dołkonáli y cáli/ niwczym niedořtáteczni [*ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes*]. *BudNT Iac* 1/4.

»skuteczny, pożyteczny a doskonały« (1): on Duch s. iego [...] / nie ięťci iście próznuiący/ ále ięť y s fřawámi [!] fwemi fkuteczny/ pożyteczny/ á dołkonáły. *RejPosWiecz*² 93v.

»sprawiedliwy, doskonały i zupełny przed Panem Bogiem« (1): iednák przedię wiele fie ich naydzie fřawiedliwych/ dołkonálych y zupełnych przed Pánem Bogiem *WujJud* 113.

Iron (1): Tedys y ty dołkonáły Bos moy [tj. czarta] y fkapiczá czáły *RejKup* z6.

β. *Miły Bogu, zgodny z wolą Bożą, posiadający wartości boskie, święty (o sprawach i uczynkach); perfectus* *Vulg*, *PolAnt* (224) : *BierRaj* 22; *OpecŻyw* 42v, 179v; *OpecŻywPrzedm* C4v; *PatKaz III* 136v; wřzakoř to ięť nadoskonálzy wykład kthory fie ściąga ku panu Chřiřtuřowi *WróbŻółtGlab* A4; abychmy beřpiecznie powřtac mogli zdoskonála nadzieię w fwiętem milofierdziu twoiem *RejPs* 29, 171; *MurzNT* 3v; *KromRozm II* f, fv, f2; náłze ty pilne řtáránia nie mogá być dołkonále/ ięťli ich nam Pan Bog fwym błogofławieřftwem pořczęścić nie raczy *LubPs* cc5v, H3, gg3v; iáko był ná vmylle fwym námieniř á flubiř/ thák vczyni/ ku dołkonálemu wypeřnieniu pořwęczenia fwego [*perfectionem sanctificationis suae*]. *Leop Num* 6/21; *BibRadz I* 10 marg, 53v marg, 1.*Petr* 1/13; *RejPos* 132; *RejPosWiecz*² 93; y kiedy ten dołkonáły obyczáy modlenia ięť od Páná Chřiřtuřá vřtáwion/ tedyc wáptić niemamy/ iż tá Prořbá ięť iedná miedzy řiedmiá Prořbámi. *KuczbKat* 405, 120, 135, 390; Prawdác ře tu ná řwiećie fřrawy luďzi řwęcých niemogá być ták dołkonále/ iáko będą w niebie *WujJud* 113, 39, 90; *WujJudConf* 102; *RejPosWstaw* [21³], 22; *BiałKaz* C4; *CzechRozm* 4v, 82v, 86, 217, **3; *SkarJedn* 357; Wielki przykład wdowicy czyřtořci y vkochánie fię w tym řtánie S. kthory dołkonálzy ięť niřli małżeńřki *SkarŻyw* 143, A5, 2, 3, 56, 74 (13); Iř w řámym řłowie Bořym dołkonála ięť náuká/ o iedynym prawdřiwym Bogu *CzechEp* 117 [*idem*] 117 120 [2 r.], 129, 181, 201, 252, 254; *NiemObr* 18, 30, 87, 90, 113; Nie lza iedno fie zá tobá [*umarła matka*] gotowác/ Ná dołkonálře rořkořzy fie chowác *WisznTr* 16; *LatHar* 38, 92, 196, 269, 390, 617; *KořakCath* C3; Toć ięť nadořkonálzy przykład miřořci w nářzym Zbáwicięlu/ modlącym fię zá krzyřowniki fwe *WujNT* 292; kthore [*zakony*] iednák wřzytkie ciągná ku dołkonálřemu nářłádowánium Páná nářzego. *WujNT* 705; ále miřořć dołkonála precz wyrzuca boiařń [*sed perfecta charitas foras mittit timorem*] *WujNT* 1.*Ioann* 4/18; Vczynki dobre przede krřtem ácz nie řá dołkonále/ ále przećię dobre. *WujNT* Ccccc2v, 116, 195, 270, 584, 1.*Cor* 13/10(18); *SiebRozmyřl* [M2]v; (*marg*) Niedořkonáły řąd Bořy ná ziemi. (–) Ten teř trybunał ięťcze nie ma dołkonáley fřrawiedliwořci. *SkarKaz* 2b, 4a, 5a, 349a, 636a [2 r.].

doskonały w czym (4): ábyłmy w niczym rozni nie byli od onego pirwłzego á prawdziwego Apoftolłkiego Kołcioła/ ktory bez wątpienia we włzytkim był dołkonálny *RejPosWstaw* [143⁴]v, [143²]; *SkarŻyw* 183; *CzechEp* 132.

W połączeniach szeregowych (3): *KromRozm III* B6v; ázaż y to nie dołyc íáfna/ iż ták w łobie iełt dołkonále/ cále/ dołtáfteczne/ łwięte/ zbáwienie y łkuteczne łłowo Boże/ że do niego nie ma być nie przydawano *CzechEp* 116, 139.

W charakterystycznych połączeniach: *doskonały(-a, -e) chwała, cierpliwość, ćwiczzenie, dar, droga* (2), *kościół, łaska, mądrość* (2), *miłość* (11), *moc, nabożeństwo, nadzieja* (4), *naśladowanie, nauka* (8), *obiata, obyczaj* (2), *ofiara* (2), *pociecha* (2), *pokarm, postępek* (2), *prawo, przybytek* (2), *przykład* (3), *przymierze* (2), *przysposobienie, radość, rozkosz, sąd, spowiedź, sprawiedliwość* (4), *stadło, szczęśliwość, łwiętość, wiara* (8), *wykład, wypełnienie* (2), *wysłuchanie, zakon* (3), *zapłata*.

Zwrot: »doskonałym (u)czynić« = *perficere Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (8): *Vczyń miły panie doskonałe połzcie moje w drogach twoich* [*Perfice gressus meos in semitis tuis*] *WróbŻółt* 16/5 [*przekład tego samego tekstu*] *Leop Ps* 16/5; *BudBib Iob* 22/3; *SkarŻyw* 2; *LatHar* 50, 353; *Trzećie łą włtawy w zakonie łtarym* [...] ktore *Moralia* zowiem. tych Chryłtus nie zepłował/ ále ie dołkonálłze wczynił *SkarKaz* 311a, 311a.

Wyrażenia: »doskonałe błogosławieństwo« (4): *OpecŻyw* 179v; á ćiało ich czeka w łiemni łwego wzbudzenia: y przeto niemáią iełzche dołkonálłego Błogosławiełtwá. *BiałKat* 103v, 103v, 158v.

»chrzełcijałństwo doskonałe« (1): Ták łobie wielce ważył [*łw. Anastazyjus*] nie tylo wiáre ł. y zakon: ále y znáki powołáния Chrzełciałłtwá dołkonálłego. *SkarŻyw* 75.

»cnota doskonała (chrzełcijałska)« [szyk 9 : 6] (15): *Prętko łię w zakonne łycie y cnoty dołkonále w práwłł: wbołstwo miłuiąc/ á połłuzeniełtwo/ mátkę cnot włzytkich* [...] czyniác *SkarŻyw* 411; *Ten do náuk łwieckich/ piłma łwiętego/ y táiemnic Chrzełciałłskich/ náukę przyłaczywłzy: bárzo łię chćiwym łercem/ iáł cnot dołkonálłzych Chrzełciałłskich* *SkarŻyw* 592, 57, 74, 106, 192, 294 (14); *LatHar* 295.

»doskonały duch« (1): *Lecz po nich inni włtepuiác Błłkupi/ ktorzy ták dołkonálłego Duchá nie mieli/ im dáley łię od czáłłw Apoftolłkich odładzáli/ tym wıęcey páłterłtwá y rządu Piotrowego potrzebowáli.* *SkarJedn* 80.

»doskonała łaska« [szyk 2 : 1] (3): *A będziemli to troie czyłlym łercem á łáłką dołkonálłą záwłzdy offiárowác/ tedy to otrzymamy od oycá łyná y ducha łwiętego.* *HistRzym* 100v; *KuczbKat* 390 [2 r.].

»doskonały (sam) w łobie« [szyk 2 : 1] (3): *Nic nie przydawaymy łłowu Bożemu/ boć iełt dołkonále łámo w łobie* *GrzegRóżn* [I4]v; *CzechRozm* 88; *CzechEp* 122.

»doskonały stan [= stan zakonny]« (1): [*gdý Heliasz kapłan*] *pytał go/ iákobj łtan łwoy wiełć chćiał? Powiełział iłz zakonnym być* [...]. *No* [!] *co rad przyzwolił Heliałz/ znáiąc go* [...] *iłz łię do dołkonálłego łtanu y do wielkiej łłuzby Bożey miał.* *SkarŻyw* 74.

»doskonały uczynek« [szyk 3 : 3] (6): *PatKaz III* 143v; *KuczbKat* 5; *Cierpliwołć łepak niech ma wćzynek dołkonálny* [*opus perfectum habeat*] *BudNT Iac* 1/4 [*przekład tego samego tekstu PatKaz III, WujNT*]; *NiemObr* 101; *WujNT* 584, *Iac* 1/4.

peryfr. »wiek doskonały« = *wieczność, nieśmiertelność (1)*: O Zywe źródło/ żywota wiecznego/ W którym żyć/ wieku rzecz doskonałego *GrabowSet* Xv.

»doskonały (-e) żywot, życie« [szyk 7 : 4] (10 : 1): *RejPs* 147v; *RejPos* 210; *BiałKat* b4v; *WujJud* 145; y łzczodrą rękę Bożą/ [...] łami łobie zamykamy/ gdy fię o więtfzą łálke [!] iego ku doskonałfzemu żywotowi nie łtaramy. *SkarŻyw* 32, A5, 511; iż Chrifłtus pan iefł żywotem náfłzym doskonałym *NiemObr* 107, 109 [2 r.]; *WujNT* 35.

Szeregi: »cały i (a) doskonały« [szyk 4 : 1] (5): To opánowanie [*nad źwierzęty*]/ iefzce w całym á doskonałem przyrodzeniu dáne iefł: ále zginęło przez vpadek człowieczy *BibRadz* I 1d *marg*; *KuczbKat* 125; *CzechEp* 132, 136; *NiemObr* 112.

»cnotliwy i doskonały« (1): A tak rychley przydziemy ku łtopieniowi tznotliwému ij doskonałemu *OpecŻyw* 35.

»dobry, (i) doskonały« (19): abowiem w nowym zakonie łepłza y doskonałfza ofiara przyłfzła *WróbŻółt* Q4; *WujJudConf* 167; To iefł łepłze y doskonałfze/ przez ktore ludzie mogą być włprawiedliwieni *CzechRozm* 207v, 71v, 80 [2 r.], 84v, 89, 92v (10); *SkarŻyw* A4, 516; *CzechEp* 48; *CzechEpPORz* *3, **3v; *NiemObr* 11; *WujNT* 80.

»doskonały i dostateczny« (1): wierzyłzi theż iż [*nasz zakon*] iefł doskonałym y dołtátecznym? *CzechRozm* 82.

»jasny i doskonały« (1): á což rozumiemy o nowym [*zakonie*]/ ktory iefł nád on łtary y iáśnieyfzy y doskonałfzy? *CzechEp* 115.

»dobrze łuby, doskonały« (1): oto obyata łwyata dobrze łyuba doskonała w wony łlotkołcy. *BierRaj* 23v.

»nabożny i doskonały« (1): A toć iefł iedno łwiął łwięcenie: [...] kazánia nabożne y doskonałe wylłuchánie *LatHar* 122.

»doskonały i bez nedostatku« (1): iż óciec ma bytność doskonałá/ y bez niedołtátku *CzechEp* 239.

»doskonały abo nie pomazany« (1): Zakon Iehowin doskonały *ábo nie pomázány* *CzechEp* 112.

»prawdziwy a (i) doskonały« [szyk 4 : 1] (5): *OpecŻyw* [192v]; ták że gdybył tego znác nie chciał zá prawdziwy á doskonały we włzem Kołcioł Páná Kryłtułow/ trudnobył iuż kiedy inłzy poznác miał. *RejPosWstaw* [143²], 21v, [143²]; *CzechEpPORz* **3.

»skuteczny i doskonały« [szyk 1 : 1] (2): Ták pokłádamy/ że bez nich [*ceremonii*] Krzełłt doskonały y łkuteczny być może. *WujJudConf* 168; *NiemObr* 104.

»sprawiedliwy i doskonały« (1): Abowiem włzyłtki vczynki náfze y naywyłfza łprawiedliwość ludzka/ Bogu łie łtáwić niemoże przed łładem iego łprawiedliwym^m y doskonałym^m. *WujJudConf* 101.

»szczerzy i doskonały« (1): á częgokolwiek mi y teraz y przedtym nie dołtawáło [...] do łzczerey y doskonałey łpowieđzi tu ná źiemi/ niechay łálká twoiá [...] ták włzyłtkiego dołóży *LatHar* 156.

»(starszy) wieczny (i, a) doskonały (pożyteczny)« [szyk 5 : 4] (9): ábyłmy [...] potym żywoćye z ányoły w nyebye [...] wyczney á doskonałey rádołci vżyli. *KromRozm III* B2v; *BibRadz Hebr* 9 arg; *CzechRozm* 82v, 86v [2 r.], 87 [2 r.]; *SkarŻyw* 2, 284.

»wielki i (a) doskonały« (6): *BibRadz Hebr* 9/11; *KuczbKat* 120; *SkarŻyw* A5v, 461, 535; Aleć Chrifłtus przyłtápiwłfzy Arcykáplán dobr przyłfzłych przez więtfzy y doskonałfzy przybytek [*per*

amplius et perfectius tabernaculum] [...] przez włafną krew włzedł raz do Naświętfzego przybytku *WujNT Hebr 9/11* [przekład tego samego tekstu *BibRadz*].

»wysoki i doskonały« (1): vłtyfzy iłz w onym kłaftzorze powiadaia o iednym bracie/ [...] ku wyfokim y dołkonafym cnotom prętko podniefionym *SkarŻyw 15*.

»zacny i doskonały« (1): że nam tym wiecey dla tego trzeba pilnowac łlowa Bożego/ w nowym Przymierzu podafnego/ iłz ieft zacnieyfze y dołkonalfze *CzechEp 115*.

»doskonały i zupełny« [szyk 1 : 1] (2): A cołz ieft inłzzego ta chwałaf/ iedno nieiaka dołkonafła y zupełna łalka *KuczbKat 390, 125*.

»dobry i przyjemny i doskonały« (1): abyfście dofwiedczali ktora ieft wola Boża dobra/ y przyjemna/ y dołkonafła [*quae sit voluntas Dei bona et beneplacens et perfecta*]. *WujNT Rom 12/2*.

»pewny, doskonały i moźny« (1): Po tobie iuź byc nie moze. Nafdzieia nigdy pewnieyfza/ Dołkonalfza y moźnieyfza. *CzahTr Dv*.

»fwięty, doskonały a wieczny« (1): A on fwięty/ dołkonafły/ a wieczny żywot iuź gi była nędzniczká marnie łtraciłá a odftapilá od niego. *RejPos 210*.

»dobry, nieomylny, doskonały i wieczny« (1): A przeto prawá y vftawy yego dobre/ nyeomylny/ dołkonafle/ y wyeczne łá *KromRozm II b2*.

»pewny, nieomylny, doskonały, wieczny« (1): A tak prawo albo zakon Pána Kryftufow/ [...] pewny/ nyeomylny/ dołkonafły/ wyeczny yeft *KromRozm II b3*.

Iron (1): iłz to ona [*katolika rzymska*] podobno dołkonalfza ieft/ niłz był Chriftus *CzechEp 45*.

W przen (8): [*miasto fwięte Hieruzalem nowe*] Yedyna gołębicaf/ dołkonafła/ yedyna v matki łwey *KromRozm III E6v*.

Wyrażenia: »doskonałym czyniać« (1): Lecłz tełz ieft Bogiem y Duch S. pochodzący Dołkonafle fercá w nas przed Bogiem czyniać *GrzegRóżn N2v*.

»doskonałe serce« [*w tym: doskonałem sercem (3)*] (7): *MurzHist S2*; A przeto teraz boyćie łie Pána Bogá/ a fluczćie mu dołkonafym fercem/ tudziełz y náuprzyemnieyfym [*et servite ei perfecto corde atque verissimo*] *Leop Ios 24/14*; Tak że łie łprawuyćie z boiáźnią Pánłką w wierze y w dołkonafym fercu [*et in corde perfecto*]. *BibRadz 2.Par 19/9, 3.Reg 8/61, 1.Par 28/9; GrzegRóżn N2v; BudBib 2.Par 15/17*.

b. *Bez wady fizycznej, zdrowy, czysty (o zwierzętach rytualnych) (6)*: A iefli zdrobu dar ie⁸⁰ [...] (tedy) ná całofpálenie niech przywiedzie łámca dołkonafego [*masculum integrum appropinquare faciet eum (marg) immaculatum offeret (-); Vulg: absque macula*]. *BudBib Lev 1/10*; A ołmego dnia wezmie dwa bafány dołkonafle/ y owcę iedną łońłką dołkonafłą [*duos agnos integros (marg) immaculatos (-) et agnam unam filiam anni sui integram (marg) anniculam immaculatam (-); Vulg: duos agnos immaculatos et ovem anniculam absque macula*] *BudBib Lev 14/10, Num 29/29, 32, 36*.

c. *Skuteczny (o lekach i leczeniu) (5)*: Ty kamienie [*celidenusowe*] maia byc wymowany kiedy dzieci łafkołcze małe łthoiá na gniazdzie albo w gniazdzie: [...] iłzeby były dołkonalfze *FalZioł IV 50c*.

Wyrażenie: »doskonałe lekarstwo« (2): kthoremu niedołtátkowi [*na kamień i piasek w łędźwiach i męchyrzu*]/ ieft dołkonafle lekáfstwo/ rołtropne wyięćie *SienLek 105*; Cieplice dołkonafle lekáfstwo. *Oczko [41]*.

W przeni (2) :

Wyrażenie: »doskonałe lekarstwo, zleczenie« (1 : 1): iż ná nierządy y zbytki ciełefne/ nie ieft dołkonálním lekárstwem S. małżeńftwo *SkarJedn* 358; *LatHar* 677.

2. *Ogarniający całość, zupełny, absolutny, kompletny, pełny, doszczętny, gruntowny, wyczerpujący; stały, pewny, prawdziwy; nienaruszony, zdrowy; solidus Mącz, Calep; perfectus Mącz, Cn; finitius, integer Mącz; absolutus, consummatus, exactus Cn* (74) : *BielŻyw* 139; O czworgu też to powiem/ iże ta liczbá fama ieft grunt wżelkiey doskonałey ftałości/ gdyż wżelka rzecz mocno ftoi kthora cztery węgly ma. *KłosAlg* A2v; *KromRozm II* bv; *KromRozm III* E8; Dołkonála nyenawifcyą nye nawidzyałem ich [*Perfecto odio oderam illos Vulg Ps* 138/22] *LubPs* eev, Z3; Bo Pan Bog zaftępow/ wczyni dołkonále popfowanie [*consummationem et decisam ... faciens*] w pośrzod wżytkiey żiemie. *BibRadz Is* 10/23; Boiażń Páńfka ieft koroná mądrości/ kthora z fiebie podawa wfpokoienie/ y dołkonále zdrowie [*germinans pacem et sanitatem salutis*]. *BibRadz Eccli* 1/16[22], *Iob* 28 *arg*, *Ps* 49/2, II 90v; *Perfectus, Participium sive Nomen ex Participio, Zupełny/ cały/ Doskonały/ Docziniony. Mącz* 116a; *Integer, Zupełny/ cały/ doskonały/ nieułomny Mącz* 171d, 399d; *LeovPrzep* B3v; á kiedy theż grzechy biaległowy popełnią/ mamy ie zá ták fmiertelne/ iákoby dołkonáley zapłaty zá nie ná fwiecie nie było *GórnDworz* Z7v, V6v, Ee5; *RejPos* 131v, 132; iż Chrześciánom bárzo potrzebá/ żeby Krztu dołkonále poznánie mieli *KuczKat* 120, 60, 100, 125; *WujJudConf* 66; *RejPosWstaw* [110²]v; *BudBib Ruth* 2/12; [*ciała ludzkie*] yuż w proch obrocone/ fłowem w fkrześcić/ y do prawdziwey mocy/ władzey/ całości/ dołkonáley przywieść/ ták iákie teras fá. Nie ieft to ludzka moc. *Bial Kaz* E2v; *SkarŻyw* 16, 30, 397; *CzechEp* [398]; bo kiedyby w nich była prawdziwa wiára/ [...] nie fzukáliby od ludzi fmiertelnych cáley poćiechy/ y dołkonálego rátkunku/ w krewkościách y doległościách fwych *NiemObr* 45, 4, 87, 116; *Calep* 989h; á liczbá dołkonála [*zboża i każdej żywej rzeczy*] ma byđ przed fámymi żniwy: bo fie rok kończy. *GostGosp* 158; áby to święte ciála y Krwie twoiey przyięcie [...] było [...] wyftępkow moich dołkonáłym oczyszczeniem *LatHar* 207; gdzie ty y z Synem twoim y z Duchem S. iešteś Świętym twoim światłością práwą/ nálycieniem dołkonáłym *LatHar* 225, +++2v, 34, 225, 289, 352, 429; Prościefz á weźmiecie: áby rádość wáfzá była dołkonála [*ut gaudium vestrum sit plenum*]. *WujNT Ioann* 16/24 [*przekład tego samego tekstu RejPos* 132]; W kościele ieft wftáwiczna walká miedzy S. Michálem [...] y miedzy ánioły iego: á miedzy dyabłem y pomocniki iego. Lecz dołkonále zwycięftwo pokaże fie dnia oftátecznego. *WujNT* 867, 287, *Iac* 1/25; Ná których wżytkich rzeczy wiaré y świádectwo ku wiadomości dołkonálfzéz [*In quorum omnium fide et testimonium evidentiamque pleniorum JanStat* 751] ná wieczną moc Pieczęci náfze ninieyfzému liftu fá záwiefzoné. *SarnStat* [994]; iże żadné přęcepta nie fá ták dołkonále, áby fie w nich wżyftki rzeczy miály zámknąć *SarnStat* 1264; Iádam pierwŹy rodźiciel ludzki/ miał dołkonála wolność/ gdy rozum y wola iego była Bogu zupełnie poddána *PowodPr* 61.

W charakterystycznych połączeniach: doskonały(-a, -e) całość, ciało, dowód, forma (3), jedność, możność, nienawiść (2), pojęcie, posłuszeństwo, powaga, poznanie (uznanie) (6), spojenie, stałość, wesele (4), wiadomość (3), władza (2), wypełnienie, zdrowie (3), zwycięftwo (2).

Wyrażenia: »doskonałe dobro« [szyk 2 : 2] (4): Abowiem on [*Pan Bóg*] ieft wżego dobrá dołkonálego początkiem *BibRadz I* *2; *KuczKat* 5, 10; *GrabowSet* X2v.

»prawda doskonała« (1): Witay Pánie IEzu Chryŕte/ drogo proŕta/ prawdo doŕkonała *LatHar* 221.

Szeregi: »doskonały a (i) gruntowny« [szyk 1 : 1] (2): *GórnDworz* Ff5; y dla ípíŕŕania doŕkonałego y gruntowného iedného ítátutu íęzykiem polŕkim/ [...] deputuiemy oŕoby niŕéy opíŕŕané *SarnStat* 58.

»gweŕny a doskonały« (1): A był ten obycŕay z ítárádawny w ludu Ífráelŕkim miedzy krewnemi/ yŕ yeŕli kiedy ieden drugiemu práwá ŕwego wŕthępowáŕ/ áby było gweŕne á doŕkonałe zdánie [ut esset firma concessio]/ z zuwáŕ człowiek trzewik ŕwoy z nogi/ y dawał go krewnemu ŕwoiemu. *Leop Ruth* 4/7.

»najwięszy i nadoskonalszy« (1): o to ŕie pilnie ítárác potrzebá/ áby lud Chrzeŕcójánŕki [...] byłby záchwycón ku onemu naywięŕszemu y nadoskonálŕszemu dobru *KuczKat* 5.

»najwyŕszy i nadoskonalszy« (1): ále teŕ/ ku temu Pánu Bogu/ íáko ku naywyŕŕszemu y nadoskonálŕszemu dobru/ co naypilniey mogę/ wŕíŕuię. *KuczKat* 10.

»nieporuszony a doskonały« (1): tegoŕ wczuŕia pięćoro człowiek ma w nieporuŕŕonym á doŕkonałym cíele *SienLek* T3v.

»pewny, (a) doskonały« [szyk 3 : 1] (4): *BielKron* 412v; *Mącz* 128a; y by Geometrowie/ których dowody pewné á doŕkonałe íá/ chćieli Kŕŕŕstwo z Króŕeŕstwem miárá ŕwojá pomierzyć/ nie naydá ínak tego *OrzQuin* Q2; *RejPos* 112.

»prawy i doskonały« (1): ácz to wŕyŕŕtko w práwym y w doŕkonałym Małŕeńŕtwie być ma/ íáko wewnętrzne przyzwolenie/ á zewnętrzna ŕłowna vmowá/ takŕe y przyrzeczenie *KuczKat* 250.

»szczyry a doskonały« (1): ktore tylko ŕámo [*Pismo ŕw.*] do ízczyrego á doŕkonałego wznánia Bogá prowadŕi *GrzegRóŕn* A3.

»trwały i doskonały« (1): Vyŕŕzimy zákwitnienie kráíow Podolŕkich/ y pokoy trwálŕzy y doŕkonálŕzy. *VotSzl* B3v.

a. mat. O liczbach dających się podzielić przez trzy (5) :

Wyrażenia: »liczba (jest) doskonała« (4): y wŕŕitki ínŕze líczby doskonałe (iáko íeŕt ŕzeŕćioro y dziewíećioro etc.) z niey [z *trojcy*] íie rodŕá. *KłosAlg* A2v; Dziewíećioro teŕ/ nie íeŕt líczba w zacznóci polŕednieyŕza/ bowiem íeŕt doskonała gdyŕ íie ŕkłada z troycze líczby doskonaŕy trzy kroć wŕiętey. *KłosAlg* A4, A3, A4.

»trojca sama w sobie doskonała« (1): Potym íeŕt troycza pírwŕza líczby nie rowna/ wŕzakoŕ ŕámo w łobie doŕkonała/ bowiem poczátek/ írzodek y dokonanie w łobie zamyka *KłosAlg* A2v.

3. Dojrzały, dorosły; fizycznie w pełni ukształtowany (36) :

a. O ludziach; integer aevi Mącz; perfectus Vulg, PolAnt (35) : *PatKaz* I 4; Bo wŕŕelki co wŕywa mleká/ (ieŕzcze) nie z proŕta z rzecŕá ípráwiedlíwoŕci/ bo niemowníatko íeŕt Doŕkonálŕych lepak íeŕt mocne íedło [*Perfactorum autem est solidus cibus*] *BudNT Hebr* 5/14; *NiemObr* 90; Bráćia/ nie bądŕćie dziećmi wyrozumieniem; ále bądŕćie dziećmi złoŕcía; á wyrozumieniem doŕkonálŕymi bądŕćie [*sensibus autem perfecti estote*]. *WujNT* 1.Cor 14/20, *Hebr* 5/14.

Wyrażenia: »ciało doskonałe« (2): Ktore cíáło doŕkonałe [*Chryŕtusa w ŕywocie matczynym*] potym do ŕłufŕznego wzroŕtu/ y z ŕtrony wládzы duŕŕnych/ bráło pomnoŕzenie *NiemObr* 144; *WujNT* 195.

»doskonalsze czasy« (1): Kápitulum IIII. Iáko poćciwy człowiek przyźedźy ku láthom fwoim ma łtan fwoy łpráwować/ [...] Tákże też ty czyn moy miły brácie/ á zwłáźczá iuż w tych fwyh dołkonálłzych czáliech będąc połtánowiony *RejZwierc* 139.

»lata doskonałe; w leciech doskonały« [szyk 5 : 4] (5; 4): *PatKaz III* 111v; Potym Romulus wybrał mężow rádnych s Pátricyow łto/ ktore potym zwáli Rzymiánie Senatem/ ábowiem od waźności á mocy byli wezwáni Patres/ á od lat dołkonálłych Senátores. *BielKron* 99, 372; *Integra aevi puellula*, Pánná práwie dołkonálłych lat albo doskonała w leciech. *Mącz* 171d; A ták gdy iuż pan młody przydzie do lat fwyh dołkonálłzych/ tho iełt/ do lat wieku śrzedniego/ nielza iedno iż fie iuż muśi łtárác kędy dáley łwe kołá toczyć ma *RejZwierc* 30v, 136, 161v; [św. *Wojciech*] Stal łię iáko máłuczkiem iuż w lećiech dołkonálłych: miedzy máłymi bráty kuchnią vmiáta: miłki y naczynie vmywa *SkarŻyw* 354.

»mąż doskonały« [szyk 3 : 2] (5): gdy [czart] y w tym/ nye tylko od mężow dołkonálłych/ ále y od byáley płci y od dzyeći/ yełt zwyćyęzon/ záczył rozmáite á przeciwné błędy myedzy krzełciyány śiac przez kácerze *KromRozm I* M4; *SkarŻyw* A5; gdyż pan Chriřtus zaráz po zwiáłtowániu w łámych poczęćiu łwym był dołkonálłym mężem cáłáz to bayka *CzechEp* 149, 178 [2 r.].

»doskonały rozum« (2): Dizatkam [!] młodim naprzod dawać miekke a łlotkie pokarmy to yełt znołną aprołta naukę wedluk prołtego rozumu Ludłkie⁸⁰/ [...] áż przidá ku dołkonałłemu rozumowi *RejKupSekl* a3v; *BielKron* 463.

»doskonały wiek« [szyk 1 : 1] (2): á látho czterdziełne y dziewiáte/ [...] czyni człowieká dołkonálłego wieku *LeovPrzep* Iv; A áczeń W. W. ielzcze láty á czáły do tákiego wieku nie przyźedł/ ále dáry Bożemi [...] tedyś W. W. łnadź ze włytykimi łtány iuż wiekow dołkonálłych nie thylko porownał/ ále łnadź y dáleko przerownał. *RejZwierc* 119.

Szereg: »stateczny, powaźny, a w leciech swych dołkonálłych« (1): A gdyż iuż ták łłyfzyłz w iákiew iełt powadze y poćciwości człowiek łtáteczny/ powaźny/ á w leciech fwyh dołkonálłych *RejZwierc* 136.

W przen (9) :

Wyrażenia »mąż doskonały« [szyk 7 : 2] (9): *KromRozm III* G8; *Leop* AAA4v; *BibRadz Eph* 4/13; iż niezáras bywa człowiek odrodzony we włytyłkim/ ále naprzod się rodzi iáko dzieciátko mále/ rołtác vłtáwicźnie w mężá dołkonálłego *GrzegŚm* 33; *KuczbKat* 5; *RejPosRozpr* c [2 r.]; *SkarŻyw* 328; áżbyłmy łię włytycy łkupili w iedność wiáry y poznánia Syná Bożego/ w mężá dołkonálłego [*in virum perfectum*] w miárę zupełności lat Chriřtułowych: Abyłmy więcey nie byli dziećmi *WujNT Eph* 4/13 [*przekład tego samego tekstu KromRozm III, Leop, BibRadz, KuczbKat, RejPosRozpr*].

b. O roślinach (1) : Abowiem y rola/ iáko náucza zbáwiciel náłz/ nie zaráz dołkonálłych kłos rodzi *LatHar* [249].

4. Rzeczywisty, pełnoprawny, nie dający się zakwestionować, zaczepić (7) : [*król chrześcijański*] nigdy dołkonálłym krolem nie iełt poki koronowány od kápłaná nie bywa. *SkarKazSej* 681a.

Zwroty: »[ku czemu] prawem dołkonálłym naleźeć« (2): iż ziemiá Podłáłka ku Koronie Polłkiéy wiecznie Práwem dołkonálłym [...] naleźáłá. *SarnStat* 1037, 1057.

»reprezentowác z doskonałą mocą« (1): MY Ian Olbrycht/ z łálki Bożey Król Polłki/ zá łpólnym y długim porádzieniem z Prełaty/ Pány/ [...] y poddánemi náłżemi włytykiemi [...] kłórzyłmy fie tu do

Piotrkową zgromádźili/ y którzy tu repraesentuiemy ciało tegoż królestwa/ z doskonałą mocą/ y tych którzy przytomni nie są [ciało wżytkiego królestwa z zupełną mocą nieprzytomnych repręentuiąc: *corpus eiusdem regni cum plena facultate absentium repraesentantibus*. *JanStat* 113] *SarnStat* 27.

Wyrażenia: praw. »doskonała osiadłość« = *posiadłość dziedziczna* (1): wstawuujemy: aby każdy Dignitarz y Wzrędnik w swym Woiewództwie doskonałą a nie zmyśloną osiadłość miał [*sufficientem possessionem haereditariam et non fictam habere debent* *JanStat* 301] *SarnStat* 72.

»przymierze doskonałe« (1): przeto się tam [do Wiednia] niektorzy s Polki wyprawowali nad zapowiedź krolewską/ ponieważ było s Thurki przymierze doskonałe. *BielKron* 422v.

Szereg: »prawdziwy i doskonały« (1): takowe przedanie y wzdanie takie wieczne imienia swego/ choćaby było na znowie albo za kondycjami iakimi/ albo też prawdziwe y doskonałe/ ma w powiecie swym własnym [...] wczynić w sądzie Ziemińskim własnym *SarnStat* 1166.

5. *Wykonany, dokonany, załatwiony, spełniony, skończony; absolutus Mącz, Calep; perfectus Calag Calep; consummatus Mącz; exactus Calag* (9) ; *Consumatus, Wypełniony/ İpełniony/dokonany/ doskonały Mącz* 432a, 401a [2 r.]; iedno iż ty przeszłe troje [*księgi*]/ były nieco porządniey/ niż ty poślednie piśane/ y nie takim wiele w nich poprawiał: przeto on [*wydawca*] iakoby rzecz doskonałą/ tym dokończeniem zawarł. *SienLek* 44; *Calag* 542a; *Calep* 9a.

Wyrażenia: fil. »sprawa doskonała« = *przyczyna sprawcza* (1): *Causa efficiens*, sprawa doskonała *BartBydg* 25.

a. *Ofiarowany na śmierć* (2) : *BudNT Hebr* 5/9; a doskonałym zostawży [*Et consummatus*] (*marg*) a ofiarowawży się. G. oboiako się rozumieć może. (-)/ siał się przyczyną zbawienia wiecznego wżytkim którzy go słuchają. *WujNT Hebr* 5/9 [*idem BudNT*].

6. *Złączony, zespolony* (2) :

Zwrot: bibl. »być doskonałym w jedno, w jedności« (1 : 1): *KromRozm II* t2v; Ia w nich/ a ty we mnie: aby byli doskonałymi w iedno [*ut sint consummati in unum*] *WujNT Ioann* 17/23.

Synonimy: **1.** *biegły, cały, celny, czelny, cześny*, »bardzo dobry«, *dostateczny, godny, przedni, umiętny, wyborny, wysoki, zacny, znaczny*; **a.** *cnotliwy, przebrany, sprawiedliwy, świętobliwy, święty*; **b.** *czysty, niepokalany, nieułomny*; **2.** *cały, gruntowny, gweśny, nienaruszony, nieporuszony, pełny, pewny, prawdziwy, prawy, szczyry, trwały, zdrowy, zupełny*; **3.** *dorosły, dożrzały*; **4.** *prawdziwy*; **5.** *doczyniony, dokonany, dokończony, dorobiony, skończony, spełniony, wykonany, wypełniony*; **6.** *zjednoczony*.

Cf [**DOKONAŁY**], DOSKONANY, NIEDOSKONAŁY